

FRÁSÖGN

af fundi stjórnarnefndar NATO-þingsins í Aþenu 10. apríl 2022.

Af hálfu Íslandsdeildar NATO-þingsins tók þátt í fundinum Njáll Trausti Friðbertsson, formaður, auk Örnú Gerðar Bang, alþjóðaritari. Á dagskrá var stríðið í Úkraínu, drög að ályktun þingsins þar sem innrás Rússa var fordæmd, aðlögun NATO að breyttu öryggisumhverfi, mótun framtíðarstefnu bandalagsins og starfið fram undan.

Rúslan Stefantsjúk, forseti úkraínska þingsins, og Jehor Tsjerníev, formaður úkraínsku þingmannanefndarinnar sem hefur áheyrnaraðild að NATO-þinginu, ávörpuðu þingið með fjarfundarbúnaði og kölluðu eftir stuðningi og aðstoð aðildarríkja NATO. Gerald E. Connolly, forseti NATO-þingsins, svaraði ávarpi þeirra með þeim orðum að NATO-þingið fordæmdi harðlega árásir Rússa í Úkraínu og væri staðráðið í því að tryggt yrði að refsað yrði fyrir þá glæpi sem Rússar og hermenn þeirra fremdu.

Stjórnarnefndin lýsti yfir algjörrri samstöðu með Úkraínu og sagði Connolly að NATO-þingið væri staðráðið í því að halda áfram að byggja upp sterkt alþjóðlegt bandalag til að styðja við Úkraínu. „Við munum viðhalda umfangsmiklum, lamandi og viðvarandi refsiaðgerðum eins lengi og þörf er,“ sagði hann og bætti við að þing bandalagsríkjanna legðu sitt af mörkum: „Við munum ekki gefa eftir í þeirri viðleitni okkar að afla stuðnings.“ Forseti gríska þingsins, Konstantínos Tasúlas, og varnarmálaráðherra Grikklands, Níkolaos Panajotópúlos, ávörpuðu jafnframt þingið og lýstu yfir eindregnum stuðningi við Úkraínu.

Eftir miklar umræður voru fyrstu drög yfirlýsingar um stuðning NATO-þingsins við Úkraínu samþykkt. Á grundvelli þeirrar umræðu birti forseti NATO-þingsins yfirlýsinguna og verður hún lögð fram til samþykktar á þingfundi NATO-þingsins í Vilnús í maí. Í yfirlýsingunni fordæmir stjórnarnefndin harðlega yfirstandandi árásir rússneskra stjórnvalda á Úkraínu og lýsir yfir stuðningi við lýðræðislega kjörna ríkisstjórn, þjóðþing og íbúa Úkraínu. Með yfirgangi sínum gegn Úkraínu séu Rússar að leitast við að brjóta niður lýðræðið í landinu, hræða önnur fullvalda lýðræðisríki og grafa undan grunnildum NATO og lýðræðisríkja.

Í yfirlýsingunni eru brot rússneska hersins gegn mannréttindum og alþjóðlegum mannúðarlögum fordæmd harðlega, þar á meðal árásir á almenna borgara og innviði. Skorað er á stjórnvöld í aðildarríkjunum að styðja við Alþjóðlega sakamáladómstólinn (e. *International Criminal Court*) og aðrar alþjóðastofnanir sem rannsaka stríðsglæpi svo að réttað verði yfir gerendum. Þá er lýst yfir áhyggjum af aukinni hættu sem viðkvæmustu hópar samfélagsins standa frammi fyrir, sérstaklega konur og börn, þar sem hætta á kynferðisofbeldi og mansali eykst. Njáll Trausti Friðbertsson tók þátt í umræðum um yfirlýsinguna.

Nefndarmenn voru sammála um mikilvægi þess að Rússar vissu að alþjóðasamfélagið myndi aldrei viðurkenna ólöglegt hernám og innlimun Krímskaga, „sjálfstæði“ hinna svokölluðu alþýðulýðveldi Lúhansk og Donjetsk, hernám Rússa á úkraínsku landsvæði eða aðrar tilraunir Rússa til að koma á ólögum stjórnskipan í Úkraínu. Þá yrði áfram þrýst á Rússa að taka þátt í uppbyggilegum viðræðum við Úkraínu til að ná áþreifanlegum árangri. Jafnframt var tekin ákvörðun um að NATO-þingið myndi aðstoða Úkraínu í auknum mæli, m.a. fyrir tilstilli sjóðs NATO-þingsins, til að styðja við lýðræðið í landinu.

Einnig tók stjórnarnefndin ákvörðun um að leggja fram yfirlýsingu á þingfundi NATO-þingsins í Vilnús 30. maí nk. um ógn Rússlands. Drög að yfirlýsingunni verða rædd í frysta sinn á fundi stjórnarnefndar í Vilnús 27. maí nk. Enn fremur var lögð áhersla á mikilvægi þess að bæði NATO og NATO-þingið drægju varanlegan lærdóm af stríðinu í Úkraínu. Stríðið þyrfti að endurspeglast í nýrri grunnstefnu NATO þar sem meginreglur um fælingarmátt og varnir yrðu endurmetnar.

Forseti NATO-þingsins lagði áherslu á mikilvægi þess að missa ekki sjónar á þeim ógnum og áskorunum sem NATO var stofnað til að verjast. Að því er varðaði framlag NATO-þingsins til nýrrar grunnstefnu NATO væri það forgangsverkefni að leggja áherslu á staðfestingu grunnilda og meginreglna NATO. Hann sagði stríðið í Úkraínu sýna með óyggjandi hætti að sameiginleg lýðræðisleg gildi væru mikilvægari en nokkru sinni fyrr og brýnt að koma á fót miðstöð um lýðræðislegt viðnámsþol innan sambandsins. Mikilvægi miðstöðvarinnar á tímum vaxandi fjölþættra öryggisógna í heiminum væri ótvírætt en markmið hennar yrði að leggja aukna áherslu á og vernda sameiginleg lýðræðisleg gildi bandalagsins. Hann sagði jafnframt að þingið ætti að gera sig gildandi þegar kæmi að málefnum lýðræðisins. Hann hefði sjálfur verið í þinghúsi Bandaríkjanna 6. janúar 2021 þegar ráðist var inn í bygginguna og atburðurinn hefði verið áminning um styrk lýðræðisins en á sama tíma um það hversu brothætt það gæti verið. Kominn væri tími til að bandalagið hyrfi til grunnilda sinna og hugaði að skuldbindingum um sameiginlegar varnir aðildarríkjanna.

Framkvæmdastjóri NATO-þingsins, Ruxandra Popa, greindi nefndarmönnum frá fyrirhuguðu starfi þingsins fyrir árið 2022 og aðlögun dagskrárinnar að stríðinu í Úkraínu. Hún greindi frá því að þingið í Litháen hefði boðist til að vera gestgjafi á vorfundum NATO-þingsins sem hefði átt að halda í Kænugarði 27.–30. maí. Vorfundirnir verða haldnir sömu daga í Vínús og verður stríðið í Úkraínu í brennidepli. Í framhaldinu samþykkti nefndin starfsáætlun þingsins fyrir seinni hluta árs 2022.

Þá tók til máls gjaldkeri NATO-þingsins og greindi frá fjárhagsstöðu þess. Nefndarmenn samþykktu í framhaldinu endurskoðað fjárhagsyfirlit NATO-þingsins fyrir árið 2022 og tillögu gjaldkera um ráðstöfun afgang. Jafnframt fór fram umræða um fjárhagsáætlun fyrir árið 2023 og hvernig ráðstafa ætti þeim afgangi sem yrði á fjárhagsárinu 2022 af völdum heimsfaraldurs. Gjaldkeri kynnti tillögu sína og framkvæmdastjórnar NATO-þingsins þar sem m.a. var lagt til að geyma þær fjárhæðir sem sparast hefðu í faraldrinum í sjóðum NATO-þingsins. Var tillagan samþykkt samhljóða. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu <https://www.nato-pa.int/>.